

FORORD

NORD-ØSTERDALEN

Kulturlandskap og *Kristian IV* er hovedtema i årets Årbok, det er begge emner som direkte angår Nord-Østerdalen.

Årboka følger tidligere opplegg, men er en slankere og mindre påkostet utgave, noe som sjølsagt skyldes at det er vanskelig å skaffe penger. Spørsmålet var om vi skulle sløyfe Årboka helt, men vi valgte istedet en enklere utgave, slik at tradisjonen med Årbok for Nord-Østerdalen kunne fortsette. For oss er det viktig å nå ut med artikler og bilder og vise viktige sider ved museets og kulturvernets arbeid. Med tida håper vi sjølsagt på større Årbok med fargebilder att.

Kristian IV var en av de dansk-norske kongene som besøkte Norge mest, og han var også til Nord-Østerdalen. Grunnen var kobberforekomster på Kvikne. Også på 1600-tallet var det snakk om næringsutvikling, og mulighetene var særlig knyttet til malmforekomster. Dette var Kongens eiendom og han tok aktivt del i etablering og utvikling. Derfor besøkte han Kvikne i 1635.

Kvikne Kobberverk og aktiviteten på Kvikne betydde mye for hele Nord-Østerdalen og Røros. Verket ble nedlagt på slutten av 1800-tallet, og er på mange måter glømt. Nå, i forbindelse med ny næringsutvikling -reiseliv og turisme- har ikke minst kviknedølene funnet fram att til det gamle Verket, som i dag særlig viser seg i form av gamle fine slagghauger, gruveganger, forskjellige rester og ei interessant, men vanskelig tilgjengelig historie. Ved å utnytte dette i turistsammenheng kan altså *Kristian IV*'s innsats få ny betydning for bygdene. Men nå som da, må det satses på utvikling av produktet. Kanskje turismen er like «hard» å utvikle som malmen!

Kulturlandskapet er jo det landskapet, terrenget som omgir oss og som vi er en del av. Tidligere har vi vært mest opptatt av enkeltobjekter, enkelte kulturminner som hus, veger, bruer m.m. i landskapet, og ikke så mye helheten. Men tilsammen er enkeltobjekt og landskapet et samlet hele, og denne helheten må vi verne om. Nord-Østerdalen har med sine store områder mye *kulturlandskap*, sjøl om storparten nok er *naturlandskap*. Grensene er heller ikke så absolutte. Til ulike tider har forskjellige deler av landskapet vært utnyttet, i ulik grad. I den sammenheng er det interessant å vite litt mer om hvordan steinaldermennesket levde og virket. Utmarkslandskapet og bergverk-/gruve-landskapet er i fylkessammenheng spesielt for Nord-Østerdalen, så dette er et område der vi bør føle spesielt ansvar.

Årboka skal ikke bare dekke hovedtema. Vi prøver å få til et variert innhold, og vi kan glede oss over mange bidragsyttere. I tillegg vil museet bruke boka til å fortelle om forskjellige sider ved museums- og kulturvernarbeidet. Her ville vi gjerne gjøre mer, men det tar tid å tilrettelegge det materialet vi har samlet inn for trykking. Men vi bruker mye gamle bilder og innsamlet muntlig tradisjonsmateriale, for å vise hvor viktig og interessant slikt materiale er, og kan bare understreke at det haster med å sikre seg opplysninger.